

Pilar Rahola

S.O.S. cristians

La persecució dels cristians en el món d'avui,
una realitat silenciada.

PILAR RAHOLA
S.O.S. CRISTIANS

Pròleg de Julio María Sanguinetti

PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2018
© PILAR RAHOLA, 2018
© DEL PRÒLEG: JULIO MARÍA SANGUINETTI, 2018
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
DIAGONAL, 662-664 – 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2362-5
DIPÒSIT LEGAL: B. 2.414-2018
FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL
IMPRÈS A: CPI (BARCELONA)

www.columnnaedicions.cat

© dels llibres citats a l'interior: Jean-Michel di Falco i Andrea Riccardi,
Il libro nero della condizione dei cristiani nel mondo (2014);
Vinayak Damodar Savarkar, *Hindutva. Who is a Hindu?* (1969);
Joseph Fadelle, *Le Prix à payer* (2012); Roberto Zuccolini i Roberto Pietrolucci,
Shahbaz Bhatti. Vita e martirio di un cristiano in Pakistan (2012).

L'editor fa constar que s'han portat a terme tots els esforços per localitzar
i recopilar l'autorització dels propietaris dels *copyrights* dels textos citats als interiors
i expressa la seva disposició a rectificar qualsevol error o omisió en properes edicions.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció,
distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions
establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos,
www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Índex

Pròleg. Una campanada.	11
Preàmbul	15

PRÈVIA

Breu repàs familiar. Catòlics.	31
Breu repàs familiar. Ortodoxos	55
Breu repàs familiar. Protestants.	75

SOTA L'URPA DE LA INTOLERÀNCIA

El mapa de la repressió	87
Pyongyang, la Jerusalem de l'Est	103
Pogrom a la terra de Gandhi	127

EN TERRES D'ALLÀ

Jesucrist sota el domini de la xaria.	153
Morir al Pakistan.	205
Apartheid a la terra dels Saüd	233
Ou.Remenkīmi en.Ekhristianos	261
«Reserva d'indis» a Terra Santa	299

EN LA DIANA DE LA GIHAD

La ideologia	331
La situació	355

ADDENDA FINAL

Una conversa amb Andrea Riccardi	387
La cristianofòbia subtil.	425
Bibliografia.	447

Breu repàs familiar. Catòlics

«Circumcidat el dia vuitè, sóc israelita de naixement, de la tribu de Benjamí, hebreu i fill d'hebreus; en l'observança de la Llei, era fariseu».

PAU DE TARS, Filipencs 3,5. Segle I

Segons l'etimologia, la paraula *Crist* ve del grec i és la traducció de la paraula hebrea *Messies*, que vol dir «ungit». D'aquest nom se'n deriva la gran família del «cristianisme», la religió abrahàmica i monoteista que assegura que Jesús és el fill de Déu, que creu en la Santíssima Trinitat del Pare, el Fill i l'Esperit Sant, i que basa la seva creença en el cànon bíblic. Des dels seus orígens històrics, en els temps del judaisme del Segon Temple, i de la mà de Pau de Tars, el cristianisme va començar el seu periple evangelitzador per tot l'Imperi romà, especialment en les terres d'Orient.

Ben aviat va esdevenir un col·lectiu humà complex, unit per la vida i l'aprenentatge de Jesús, però divers en la litúrgia i la interpretació del dogma.

Els estudiosos asseguren que a finals del segle I ja existien els quatre corrents primigenis del cristianisme, que després derivarien en totes les branques del cristianisme actual: l'Església de Jerusalem, la més antiga de les famílies cristianes, seguidora de l'apòstol Pere i de Jaume el Just, i que va agrupar els primers jueus que van considerar Crist com l'enviat de Déu; el cristianisme paulí, seguidor de les epístoles de Pau de Tars; el cristianisme sinòptic, que considera aspectes de diversos corrents i segueix els Evangelis de Lluc, Mateu i Marc, i el cristianisme joànic, seguidor d'un fort misticisme, derivat de l'Evangelí de Joan.

Tres-cents anys després de la mort de Jesús, el cristianisme ja era un fenomen de gran rellevància, i per bé que les xifres no poden ser molt precises, els historiadors parlen d'un deu a un vint-i-cinc per cent de tota la població de l'Imperi romà cristianitzada. Era un cristianisme a la defensiva, que intercalava escassos períodes de calma —com el de Felip l'Àrab— amb persecucions ferotges, de les quals la de Dioclecià va ser la més letal. El seu edicte, anomenat sense embuts «Edicte contra els cristians», va resultar tan eficaç a reprimir, violentar i matar seguidors de Crist, que l'Església d'Alexandria fixaria el dia en què es va

promulgar, el 24 de febrer del 303, com «l'inici de l'era dels màrtirs». Primer va obligar els cristians a deixar l'exèrcit, després els va confiscar les propietats i els va cremar els llibres, i finalment els va obligar a apostatar o a morir. L'hora més fosca de la persecució contra el cristianisme antic va deixar una tràgica estela de morts.

Seria, però, la darrera gran persecució de cristians de l'època antiga, que ben aviat foren protegits per tres edictes imperials posteriors, que ajudarien a convertir el cristianisme en una religió de masses. El primer, l'edicte conegut com l'«Edicte de Tolerància de Nicomèdia», promulgat per l'emperador Galeri el 30 d'abril del 311, «a un dia de les calendes de maig», a la ciutat de Sàrdica, a prop de l'actual Sofia. L'edicte, signat també pels altres dos emperadors de la Tetrarquia, Licini i Constantí, va donar carta de ciutadania als cristians, els alliberà de ser una superstició il·lícita per convertir-se en una «*religio licita*», els va permetre reconstruir les esglésies i celebrar reunions espirituals, i, en definitiva, va representar el primer pas de tolerància imperial envers les comunitats cristianes...

Atents només a la nostra extrema complaença i al nostre inveterat costum de tractar benignament tots els homes, hem cregut que hem d'estendre als cris-

tians la nostra indulgència, de manera que, des d'ara, puguin lliurement existir els esmentats cristians i restablir les seves reunions sempre que res no maquinin contra l'ordre públic...

Immediatament després vindria l'*Edictus Mediolanense*, promulgat el març del 313, a la ciutat de Milà, pels emperadors Licini i Constantí el Gran, i considerat el primer text que defensava la llibertat religiosa a l'època antiga. L'edicte de Milà va donar protecció jurídica al de Sàrdica, va despullar la religió romana de la condició de religió oficial de l'exèrcit i de l'Imperi, i va representar el pas previ per a l'oficialització d'un cristianisme que, segons alguns estudiosos com el teòleg marianista Juan de Isasa (autor de la magna obra *Historia de la Iglesia*), ja comptava amb més d'un miler de seus episcopals i era majoria entre la població de l'Imperi...

Nosaltres, els Augusts Constantí i Licini, [...] hem cregut que a ningú absolutament hàviem de negar la facultat de seguir les creences dels cristians o aquelles de la religió que els semblés més convenient per a si mateixos, a fi que la màxima divinitat, en honor de la qual concedim la llibertat religiosa, pugui afavorir tothom com acostuma la seva benevolència.

I finalment, la Constitució del *Cunctos Populos*, instituïda en l'edicte dels emperadors Gracià, Valentinianà i Teodosi August. Promulgat a Tessalònica el «tercer dia de les calendes de març» de l'any 380, va convertir el cristianisme en la religió oficial de tot l'Imperi romà, alhora que va significar la persecució dels arrians, considerats heretges perquè no reconeixien el caràcter diví de Jesús. Amb aquest edicte, el cristianisme iniciava el seu període de puixança, domini i poder...

Volem que tots els pobles que són governats per l'administració de la nostra clemència professin la religió que el diví apòstol Pere va donar als romans, que fins avui s'ha predicat com la va predicar ell mateix, i que és evident que professen el pontífex Damas I i el bisbe d'Alexandria, Pere, home de santedat apostòlica. Això és, segons la doctrina apostòlica i la doctrina evangèlica, creiem en la divinitat única del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant sota el concepte d'igual majestat i de la piadosa Trinitat. Ordenem que tinguin el nom de cristians catòlics els qui segueixin aquesta norma, mentre que els altres els jutgem dementes i bojós sobre els quals pesarà la infàmia de la heretgia. Els seus llocs de reunió no rebran el nom d'esglésies i seran objecte, primer de la venjança divina, i després seran castigats per la nostra pròpia iniciativa que adoptarem seguint la voluntat celestial...

Fou així com es va produir el trànsit de les comunitats cristianes dels primers segles —aïllades, perseguides i minoritàries— a la societat cristiana —planetària, oficial i majoritària— dels segles posteriors. Començava el poder terrenal i, pel camí, perdia part del seu sentit transcendent. El cristianisme ja no seguia la màxima d'un dels pares de l'Església, el prevere Tertulià, que a finals de l'any 100 assegurava que els cristians no naixien, sinó que es feien («*Fiunt, non nascuntur christiani*»), i el bateig dels nens nascuts de pares batejats va esdevenir massiu. Però en el moment en què va ser una imposició i va deixar de ser una opció lliure, la transformació personal i profunda que demanava sant Pau —«Transformeu la vostra manera de pensar en una nova manera»— va deixar de tenir sentit. No calia l'esforç, ni la resistència davant l'opressió, ni la convicció, ni la transformació personal, perquè el cristianisme ja no era una decisió transcendent personal, «una nova manera de pensar», sinó una opció obligada i temuda. Naixia allò que es coneixeria històricament com l'emperador cristià. Al respecte, el papa Benet XVI, en el seu discurs al Bundestag del 2011,⁹ va arribar a dir que l'essència del cristianisme era contrària a la naturalesa del poder, i que quan esdevenia poder negava la seva pròpia naturalesa, fins al punt que va ser la Il·lustració qui va tornar a situar-lo al seu lloc. Deia Ratzinger...

En tant que religió dels perseguits, el cristianisme ha negat a l'Estat el dret de considerar la religió com una part de l'ordenament estatal, postulant així la llibertat de la fe. Però, allà on el cristianisme, contra la seva naturalesa i per desgràcia, s'havia tornat tradició i religió de l'Estat, va ser mèrit de la Il·lustració haver replantejat els valors originals del cristianisme (tots els homes, sense distinció, són criatures a imatge de Déu, tenen tots la mateixa dignitat) i haver retornat a la raó la seva pròpia veu.

Després de l'Edicte de Milà i la consolidació del cristianisme com un element més del poder —un poder entès de manera absoluta i com a tal exercit— l'expansió va ser tan ràpida com era previsible: primer foren les ciutats, que es cristianitzaren de manera gairebé immediata, i més tard va arribar massivament al camp, gràcies a l'ingent treball evangelitzador dels *catolisis*, el terme grec que es referia als cristians que seguien les instruccions de Jesús narrades per l'apòstol Pere: «Aneu i porteu la bona nova a totes les nacions». És a dir, els cristians catòlics eren aquells cristians que feien missions evangelitzadores. Una evangelització que, sovint, anava adequadament acompanyada del temor i la imposició. Així es van cristianitzar els habitants de les zones rurals, els *pagus*, que, en anomenar-se *pagani*, donarien peu a l'accepció *pagà*, entesa

com la persona que creu en més d'un déu. Amb tot, la gent del camp va mantenir durant segles les tradicions religioses anteriors al cristianisme, fins al punt que moltes de les festes cristianes que han arribat a l'actualitat són superposicions de festes tradicionals anteriors. Mantenir-les i cristianitzar-les va resultar més fàcil i més suggerent que eliminar-les.

A partir d'aquí, el procés seria imparabile: cristianització progressiva dels pobles germànics des del segle IV fins al IX; consolidació de l'eix cristià *versus* l'eix islàmic a partir del segle VII; evangelització dels pobles eslaus a partir del segle X; lenta penetració del cristianisme a les terres nòrdiques d'Europa en els segles següents; conquesta i cristianització, si us plau per força, del continent americà, a partir del segle XVI; arribada tímida del cristianisme a algunes zones d'Àfrica i Àsia el mateix segle, de la mà de l'Imperi portuguès; colonialisme europeu modern a Àfrica, Àsia i Oceania, amb la cristianització consegüent..., i així fins a arribar als 2.180 milions de cristians actuals, que representen un terç de la població mundial. És a dir, el cristianisme és la religió amb més seguidors del món, i la seva història, amb les seves indiscutibles grandeses i les seves misèries conegudes, és, sens dubte, un relat d'èxit.

També és, alhora, un relat ple de cismes i divisions seculares que han llegat una comunitat complexa

i acolorida, que es nodreix de múltiples famílies litúrgiques, majoritàriament encabides en els tres grans grups de l'univers cristià: els catòlics, els protestants i totes les diverses i antiquíssimes famílies del cristianisme oriental, tan anomenades en les notícies com sovint considerades exòtiques relíquies antropològiques. Per tal, doncs, de dibuixar amb precisió el mapa de la persecució que pateixen els cristians a l'actualitat —i que és l'objectiu d'aquest llibre— és pertinent fer un breu repàs de quines són aquestes comunitats religioses, on estan arrelades i quin és el grau de perill que pateixen en aquests moments, a banda de fer un diagnòstic de la seva desaparició en zones on eren des dels inicis dels temps.

Tot i que, en general, es considera que el cristianisme es divideix en els tres grans blocs esmentats, per ser curosos cal parlar de quatre grans famílies: l'Església catòlica, que és la més nombrosa i influent del planeta; l'Església ortodoxa, que inclou algunes de les famílies històriques del cristianisme; les esglésies de tradició alexandrina, des dels coptes d'Alexandria fins als etiòps i els eritreus, i que es remunta al segle I, i finalment les esglésies protestants, derivades de la Reforma protestant del segle XVI. A aquestes quatre grans branques, caldria afegir-hi algunes famílies cristianes en origen, que posteriorment van ser considerades herètiques, com ara els arrians (que no

acceptaven el dogma de la Santíssima Trinitat) o els càtars medievals. Finalment, un apunt separat per als Testimonis de Jehovà, que tot i ser seguidors de Crist neguen el concepte de la Santíssima Trinitat i no consideren Jesús com a Déu en ell mateix, sinó com a fill de Déu, a qui identifiquen amb l'arcàngel Miquel.

Aquest és un mapa sintètic d'aquest complex calidoscopi de l'univers cristià:

FAMÍLIA CATÒLICA

Per bé que el nom *catòlic* (l'etimologia del qual significaria «universal» en grec) es remunta a les èpoques del màrtir Ignasi d'Antioquia, al segle II, i feia referència a tot el cristianisme, en l'actualitat és el terme que designa la seva família més gran, constituïda com a tal el 1054, a partir de l'excomunió mútua del papa Lleó IX i el patriarca Miquel I Cerulari, i el cisma consegüent. Conegut com el Gran Cisma d'Orient, va ser l'esdeveniment traumàtic que va separar l'Església cristiana en dues branques fortament enfrontades durant segles: el cristianisme catòlic occidental i el cristianisme ortodox de l'est. Occident parlava en llatí, i Orient s'expressava en grec antic i en arameu; el *primus inter pares* que era el Papa de Roma, des del primer concili de Nicea del 325, volia ser més *primus* que mai, i recla-

mava una autoritat per damunt dels altres patriarques; la litúrgia es distanciava lentament, i l'Imperi romà es fragmentava en dos mons cada vegada més distants. El cisma religiós, doncs, va caminar en paral·lel al cisma de la civilització de l'època, i a partir d'aquí es consideraria com a Església catòlica aquella que «viu en comunió amb l'Església de Roma».

En l'actualitat és la més important de totes les famílies del cristianisme, i inclou les esglésies dels dos ritus —el llatí, amb vint-i-quatre esglésies, i l'oriental, que en té vint-i-tres—, que reconeixen l'autoritat del Papa de Roma, considerat bisbe de tots els bisbes i pontífex de l'Església universal. Aquest fet, l'autoritat del Papa, és el que diferencia les esglésies catòliques orientals de les seves germanes bessones, les esglésies cristianes orientals, amb les quals, tanmateix, estan associades i comparteixen tradicions. El terme *catòlic oriental* inclou els ritus bizantins, grecs, alexandrins, armenis, antioquins i caldeus, per bé que sovint se'ls inclou tots, erròniament, en el terme *ritus bizantí*.

Aquests dos corrents que conformen el conjunt de l'Església catòlica representen una sisena part de la població mundial i més de la meitat dels cristians del món.

Des de la perspectiva dogmàtica, el catolicisme creu en la Santíssima Trinitat, l'Eucaristia i la natura-

lesa virginal de la Mare de Déu, i pel que fa als sagraments, reconeix els set que va instituir Jesucrist, des del bateig o la comunió fins al considerat «sagrat» sagrament del matrimoni.

Per tal d'ajudar a situar amb precisió el mapa de persecucions que es dibuixarà en aquest llibre, sembla oportú especificar aquestes famílies catòliques orientals, moltes en l'ull de l'huracà de la violència.

Fonamentalment es reparteixen en tres grups, que tenen com a característica comuna que són esglésies autònomes, però que, tanmateix, actuen en comunió integral amb el Papa: les esglésies patriarcals, que inclouen des dels maronites fins als coptes; les arxiepiscopals majors, que agrupen des dels catòlics ucraïnesos fins als siromalabars, i les esglésies *sui iuris*, que agrupen des dels etiops fins als bizantins.

Aquestes són algunes de les esglésies especificades i les seves característiques més notòries:

Església catòlica caldea

Agrupa els caldeo-assirians que viuen al nord de l'Iraq, però també en zones del nord-est de Síria, sud-est de Turquia i nord-est de l'Iran, el mapa que correspon a l'antiquíssim Imperi assiri, que va durar des del segle xxv aC fins a mitjans del segle vii dC.

També hi ha petites comunitats, en la diàspora, en els estats nord-americans de Michigan, Illinois i Califòrnia.

Es calcula que hi ha un mig milió de membres, per bé que aquesta comunitat ha patit i pateix brutals persecucions i matances en el seu territori natural, seriosament agreujades els darrers temps. Un dels exemples més emblemàtics d'aquesta tragèdia dels caldeus va ser el segrest i assassinat de l'arquebisbe de Mossul, Paulos Faraj Rahho, el març del 2008, a mans dels integristes islàmics.

Segueixen la tradició litúrgica caldea i utilitzen l'idioma siríac oriental (un conjunt de dialectes de l'idioma semític arameu, durant segles la llengua franca de tot l'Orient Mitjà i l'idioma que parlaven Jesús, Maria i els apòstols) com a llenguatge litúrgic, i l'àrab com a llengua auxiliar. La seva màxima autoritat és l'anomenat Patriarca de Babilònia dels Caldeus, i actualment ostenta aquesta autoritat Louis Raphaël I Sako, nascut al Kurdistan iraquiana, estudiós del seminari dominic de Mossul i doctorat a la Sorbona. La seu del patriarcat és a Bagdad.

Des del 2015 intenta una aproximació a l'Església assíria oriental i a la seva escissió, l'antiga Església d'Orient, per tal de crear una única unitat que anomenarien «Església de l'Est». La qüestió no ha estat, encara, resolta.

Església catòlica maronita

Hi ha una certa controvèrsia sobre l'origen del nom entre els historiadors que el relacionen amb el monjo anacoreta Maró del Líban, que va viure al segle IV i mai no va fundar una església, i els que el vinculen a Joan Maró, el primer patriarca maronita, seguidor de Maró del Líban, que va viure entre el segle VII i el segle VIII. És una controvèrsia que, tanmateix, no afecta la veneració que els maronites tenen pels dos personatges històrics, especialment pel sacrifici de Maró del Líban, que es va retirar a fer vida eremítica a una muntanya a prop de la que aleshores era la ciutat grega d'Antioquia, avui convertida en la ciutat turca d'Antakya. El seu ascetisme, els principis de justícia, castedat i treball esforçat que predicava, i els miracles que se li atribuïren —i que van impressionar Joan Crisòstom fins al punt de demanar-li que pregués per la seva ànima— foren el que, dos segles més tard, inspirarien el monjo Joan Maró fins al punt de fundar el que ara es coneix com l'Església maronita.

Inicialment la seu patriarcal era al monestir de Ras Marun, a Kfarhy, que va fundar el mateix Joan Maró després de vèncer els bizantins, que li havien declarat la guerra. S'hi va dipositar la relíquia del cap de Maró del Líban, i per això mateix el monestir s'anomena Ras Marun, que vol dir «cap de Maró». En l'actuali-

tat, la residència del cap visible dels maronites és a Bkerke, a prop de Beirut, i el seu representant, anomenat Patriarca d'Antioquia i metropolità de l'Església catòlica maronita, és el cardenal libanès Béchara Boutros Raï. La seva litúrgia segueix la tradició antioquena, i el siríac occidental, derivat dels dialectes arameus, és el seu llenguatge ritual, mentre que l'àrab és el quotidià.

L'Església maronita té vint-i-sis diòcesis en dotze estats diferents, i més de tres milions de seguidors arreu del món, segons l'estimació de la Catholic Near East Welfare Association.¹⁰ La congregació més nombrosa és al Líban, on, amb gairebé un milió de creients, representa el vint-i-dos per cent de la població. Per una llei que protegeix les diverses minories del país, els maronites ostenten el càrrec de president de la República, acompanyat del primer ministre, que ha de ser sunnita, i del president de l'Assemblea de Representants, que sempre ha de ser xiïta.

Altres països on tenen una presència i una influència importants són Síria, on es calculen més de cinquanta mil seguidors repartits entre Alep, Damasc i Latakia; Xipre, on els maronites són descendents dels que van acompanyar les croades, reben l'estatus oficial de «minoria religiosa» i es compten uns 4.800 feligresos, i Israel, on els maronites són reconeguts com a «minoria nacional». Alhora, a causa de les múltiples

persecucions que han patit al llarg dels segles, però també per la seva tradició comerciant i viatgera, els maronites tenen una forta presència diaspòrica, amb comunitats arrelades en països com l'Argentina, el Brasil, el Canadà, Mèxic o Sud-àfrica. Especialment important és la comunitat maronita d'Austràlia, nodrida amb els comerciants arribats al segle XIX; també, la comunitat de Bèlgica, assentada a Anvers i Brusselles, i també derivada del segle XIX, o la importantíssima comunitat maronita francesa.

Com a curiositat afegida, un maronita famós en l'actualitat és el cantant canadenc Paul Anka.

Església catòlica copta

Descendents dels primers coptes que van sorgir arran de l'acció missionera dels franciscans que van anar a Egipte al segle XVII, els coptes catòlics es van escindir de l'Església ortodoxa copta i, al segle XVIII, van retornar a la comunió amb Roma. Segueixen la tradició litúrgica alexandrina.

El seu idioma auxiliar és l'àrab, però la llengua litúrgica és el copte, una barreja de l'egipci antic, amb múltiples préstecs del grec, la llengua que havien imposat els ptolomeus. Fou llengua literària des del segle VI aC, i l'idioma general de la població fins al se-

gle VI dC. La seva decadència es va produir a partir del segle XI, quan els àrabs, que havien conquerit Egipte al segle VII, van prohibir l'ús públic del copte. Al segle XII va ser definitivament substituït per l'àrab i va romandre, únicament, com a idioma litúrgic dels cristians egipcis.

La catedral patriarcal és la de Nostra Senyora d'Egipte, situada al barri cairota de Nasr City, i la seu patriarcal és en el barri de Saray El Kobbah.

L'actual patriarca, anomenat Patriarca Catòlic Copte d'Alexandria és, des del 2013, Ibrahim Isaac Sidrak, bisbe de Minya i molt conegut per la seva obra social i sanitària a favor dels pobles rurals. Tot i que els coptes no tenen monestirs, sí que posseeixen instituts religiosos com les tres comunitats per a dones: les Germanes Coptes de Jesús i Maria, les Petites Germanes de Jesús i les Germanes del Sagrat Cor. Tenen una activitat sanitària i educativa molt intensa, i hi ha més de cent esglésies coptes que tenen escoles de primària, a banda d'orfenats, hospitals i dispensaris.

Segons les darreres dades de l'*Anuario Pontificio*,¹¹ l'Església catòlica copta té vuit bisbes, 162 parròquies i més de 170.000 fidels dins del patriarcat, la comunitat més gran dels quals és a l'eparquia d'Ismailia. Fora d'Egipte, hi ha onze comunitats catòliques coptes en la diàspora, de les quals les més importants són les d'Itàlia, França i el Canadà. A Kuwait hi ha misses

coptes per a treballadors immigrants a la Holy Family Parish.

Església grecocatòlica melquita

Segons la seva etimologia, *melquita* vol dir «imperial» i fa referència als cristians que, després de la divisió que va provocar el concili de Calcedònia del 451, van seguir l'emperador de Bizanci, i es van mantenir fidels al concili. Majoritàriament foren els cristians de parla grega, enfrontats als cristians contraris al concili, en la seva majoria de parla siríaca, armènia i copta.

L'Església melquita disposa de més d'un milió i mig de fidels a tot el món, amb una diàspora molt nombrosa i dinàmica, per bé que el seu territori històric és al Pròxim Orient, especialment a Síria i Palestina. És de tradició litúrgica constantinopolitana i usa el grec i l'àrab com a llengües litúrgiques. La seva seu històrica és Antioquia, on els apòstols Pau de Tars i Simó Pere van fundar una església al segle 1, i on, segons els Fets dels Apòstols, es va usar per primera vegada el terme *cristià*.

La seu del patriarcat és a la zona de Bab Sharqui, a Damasc, on també se situa la seva catedral, Nostra Senyora de la Dormició. El patriarca rep el nom de «Patriarca de la ciutat d'Antioquia, de Cilícia, Síria,

Ibèria, Aràbia, Mesopotàmia, Pentàpolis, Etiòpia, i tot l'Egipte i l'Orient sencer, pare dels pares, pastor dels pastors, bisbe dels bisbes, el tretzè dels sants apòstols». També rep els títols de Patriarca d'Alexandria i Patriarca de Jerusalem.

El maig del 2017 el patriarca Gregory III Laham, molt actiu en la lluita en defensa dels cristians de Síria (especialment violents i massacrats durant l'actual conflicte bèl·lic), es va retirar. A l'espera d'un nou patriarca, l'administrador del patriarcat és l'arquebisbe Jean-Clément Jeanbart.

Església catòlica siriana

Amb prop de 270.000 fidels, segons l'*Annuario Pontificio*,¹² dotze bisbes i setanta-nou parròquies repartides pel territori històric del Patriarcat d'Antioquia dels sirians —l'Iraq, el Líban, Palestina, Síria, Egipte, Israel, els dos Sudan, Jordània i Turquia—, l'Església catòlica siriana és una altra de les esglésies que no va acceptar el Concili de Calcedònia del 451. Després d'una atzarosa història de segles, arran de les múltiples disputes sobre la naturalesa de Crist, i de diversos processos d'unió i desunió, finalment, gràcies a la feina missionera de jesuïtes i caputxins damunt els ortodoxos sirians, es va crear, al segle XVII, el patriarcat siriana catòlic.

El seu idioma litúrgic és el dialecte arameu del siríac occidental, amb l'àrab com a llengua auxiliar. Segueix la tradició litúrgica antioquena i la seu del Patriarcat és a Beirut a l'hivern, i es trasllada al monestir de Sharfeh, a Harissa, durant l'estiu. L'actual cap de l'Església és el siríà Ignasi Josep III Yunan, fundador, als anys vuitanta, de diverses esglésies sirianes als Estats Units, i actiu lluitador a favor de les esglésies de l'Est amenaçades pels conflictes de la zona. Tots els patriarques de l'Església catòlica siriana —que reben el títol de Patriarca d'Antioquia i de tot l'Est dels sirians— afegeixen el nom d'Ignasi a un altre nom, en honor del primer patriarca Ignasi Andreu I Akijan proclamat cap de l'Església catòlica siriana el 1662.

Hi ha comunitats importants als Estats Units, el Canadà i Veneçuela.

En els darrers anys els fidels d'aquesta església han patit atacs massius, el més conegut i tràgic, el que es va produir el 31 d'octubre del 2010, quan cinquanta-vuit creients foren massacrats mentre atenien la missa del diumenge a l'església Nostra Senyora de l'Alliberament de Bagdad. L'atemptat va ser obra de terroristes del Daeix i hi van morir, també, els sacerdots Saad Abdallah Thair i Waseem Tabeeh. Hi va haver desenes de ferits.

Resta d'esglésies catòliques orientals

Finalment, per acabar de dibuixar el mapa d'aquesta gran branca del cristianisme, el catolicisme oriental, un breu recordatori de la resta de les esglésies que la conformen. Són les següents:

- *Església catòlica siromalankara i Església catòlica siromalabar.*

El territori natural d'ambdues esglésies és l'Índia, i els seus creients són coneguts com els «cristians de sant Tomàs», perquè asseguruen que foren fundats pel sant en un viatge al país, l'any 52.

La siromalankara té la seu episcopal a Trivandrum, a l'estat de Kerala, i Baselios Cleemis, anomenat «Successor de la seu apostòlica de sant Tomàs a l'Índia, malankara, arquebisbe major-catòlic de l'Església catòlica siromalankara i arquebisbe major de Trivandrum», és el seu arqueiparca. Compten amb més de 450.000 fidels.

La siromalabar és una de les esglésies catòliques orientals amb més nombre de seguidors, superant els 3,7 milions de fidels. L'arqueiparca major és Ernakulam-Angamaly i la seu es troba a Kochi, a l'estat de Kerala.

- *Església catòlica etíop i Església catòlica eritrea.*

Tradició litúrgica alexandrina. Idiomes litúrgics: l'amaric i, sobretot, l'antic guez, un idioma semític

que va esdevenir oficial en el Regne d'Aksum, podrós eix polític i comercial des del segle I dC fins al segle VII. La Bíblia fou traduïda al guez al segle IV, i durant molts segles, quan ja no era la llengua quotidiana, es va mantenir com a llengua franca de les diverses ètnies etiòps.

L'Església catòlica etiop existeix, com a tal, des del 1930, per bé que la tradició catòlica va ser constant des de l'arribada de missioners catòlics al segle XIV. La seu central de l'Església és a Addis Abeba i el seu cap és l'arquebisbe Berhaneyesus Souraphiel.

El 2015, el papa Francesc va oficialitzar la separació de l'Església eritrea de l'etiop, i va donar pas a l'Església catòlica eritrea, amb seu a Asmara. Menghsteab Tesfamariam és el seu arqueparca.

- *Altres esglésies catòliques orientals.*

Completen el mapa familiar les següents esglésies: grecocatòlica ucraïnesa; grecocatòlica romanesa; catòlica bizantina; grecocatòlica eslovaca. A banda, hi ha diverses esglésies sense concili de bisbes, com la bizantina búlgara, grecocatòlica russa, bielorrussa, bizantina albanesa, hongaresa, brega, rutena o macedònia...

Aquest és el breu resum de les esglésies catòliques orientals que, per la seva situació en zones de conflicte, són en l'ull de l'huracà i pateixen el major nombre d'atacs, persecucions i violència. La resta d'esglésies

catòliques pateixen violència en grau divers, en funció del territori on actuen, des dels catòlics que intenten mantenir la seva presència en països amb lleis penals que els restringeixen, els reprimeixen o, directament, els prohibeixen sense concessions, com ara Corea del Nord, fins als catòlics que viuen en zones de combat amb els grups gihadistes, com ara Somàlia o el nord de Nigèria. El capítol dedicat al mapa de la persecució aportarà la necessària informació per conèixer la situació en cada zona, però cal avançar que és un mapa desolador.